

Attention.

This translation made by google translator in 2019.

The original text:

Nagy, Péter Tibor

Az iskolázottsági egyenlőtlenségek és a 18 év alatti népesség a 2011–2016-os időszakban

EDUCATIO 26 : 4 pp. 540-556. , 17 p. (2017)

http://real.mtak.hu/80767/1/EDU_26.2017.4.3_Nagy_Az_iskolazottsagi_egyenlotlensegek_es_a_18_ev_alatti_nepesseg_u.pdf

Contact: nagypetertibor@gmail.com!

Educatio 26 (4), pp. 540-556 (2017) DOI: 10.1556 / 2063.26.2014.4.3

Educational inequalities and population under 18 in the 2011-2016 period

PÉTER NAGY TIBOR ELTE TÁTK Center for Education and Youth Research; János Wesley College of Pastoral Education

In 2011 and 2016, there was a census and a microcens. In contrast to the censuses made in previous decades, the original data file of the census can be used in the HCSO's research room. This has helped people under the age of 18 to link the details of their own family head, and to demonstrate that social inequalities have clearly increased between 2011 and 2016, both in access to nursery and kindergarten and in school progress. The people Counting and microcensusing data allow the sociological composition of each school type to be maintained, despite the well-known research conditions. follow up.

Keywords: education, inequality, nursery, kindergarten

The Central Statistical Office in Organic National Census in 2011 and a microcensus in 2016. Contrary to the earlier censuses. Using the source, the paper shows that the inequalities are well known in the period of 2011-2016 in accessing to the nursery school and school ladders. The data coming from the research and development of the educational system.

Keywords: level of education, growing inequalities, nursery school

THE

when the researcher thinks about the data that can be used to present the educational processes of the last few years the number and possibilities of surveys, surveys and decades have not

on the other hand , it may itself *find it self* -confident that it has little trust in the administrative service of supervising the data of the nationalized school system system. This raises the question of what alternative data source can be accessed.

The social scientist analyzing longer processes always likes school very much (see eg *Forray-Hives 2013; Beáta Nagy, 2013; Földvári-van Leeuwen 2008; Sáska 2007; Polónyi 2002; Kozma 1987; Cataclysm 1986; Semjén 1986; Lukács 1984; Jekelfalussy 1882* , etc.) since they are often Manipulated - sub-groups that can be easily formed by regional, time-series, and age groups, more or less independently of the occasions of manipulated school data provision. a description of the social impact of the "final" (momentary, impact-free) educational policy of a longer period - the era of dualism, the Horthy era, the Kádár era, the years 1990-2010. [1]

When the same researcher is commissioned to analyze the past few years - as the logic of *Educatio* ® Balance Sheet Numbers gives us an invitation to analyze a political cycle as an author - he pauses for a moment. There is *no*comparable educational data available for 2014 or the end of 2017. Of course, we can handle the call more flexibly, since for the *first time* since the change of regime we can talk about the continuity of the education policy of two cycles. (For our younger readers: there was no continuity between four years between 1990 and 2002, between 2002 and 2010 - in many respects, in eight years, the Ministry of Education, until 2006, the SZDSZ, from 2006 to the MSZP, From 2008 onwards, the SZDSZ is no longer a member of the government coalition.

However, there are data within these two cycles: as a result of the census and the micro-censorship, we have data on education from 2011 and 2016.

Schooling in 2011 and 2016

In this half decade, the population as a whole, as *shown in Table 1* , has increased the education of the population. This is the case every five years, as they are constantly dying to go to school so they are generally lower our compatriots have reached a degree of clash. It is noteworthy, however, that this time In the *first half of the year, the proportion of tertiary graduates increased, while that of the middle classes was lower*. We can also say that the education pyramid was still flat but this meant that the group at the top had grown compared to the middle class of education, rather than the middle class growing, as the proportion of the uneducated group at the bottom of society decreased.

It is not a school policy but a mere demographic lesson that the decline in the proportion of young children in the total population (from 6.8 to 6.6%) can be discovered even in this short term.

CD
W 5í
£ 3 re 3C
rt
3 '
S 'after all
fis
»Si tt

N 3 "

• Crq: 3
v

■ 3 "

. HE . CRQ

O "O"U-

o3

He.
í ^ - gi oT

3

s
E °> 3 a-N
FS
3 3
I "
CRQ

HE:
I "
3 '
O Crq

He-
p
3
^{<13}
3 '
I "

re N
NK)

fr o_ Ski
WOMAN

fiction
Crq n-
arc
I "rt
(T>

E 'e 3 S-3 -3

Crq o

ea:

. *fr* - p

SEE N S.
> N
. 3
. OK
13 13 3 "O
/ 'Crt
'3
re - Crq
Skire "
re 3
3- Crq
3

r '
NI "O" O "• tj
3
I "
CRQ
I "
, He
• crq
3
3 '
o Crq

re N
3 '
O Crq
re N re Crq
, 3- 3 "
re n> 3tft tr
l "
fr
Er
• o ■ Crq
gfi o
N 3
3 í2.
N Q-
"" n 'o 3
He
3. ^

p-
p
[UN
re, O <
He
3
fr
VI VI o
WOMAN
fr
rt O ÍV

re V N
HEDGEHOG
ARC_oN_o:
& sr
fr
3
3 N 3
V
13 3
3
no*fr*
BOW-
from
3
3
n 3rd £ £

3
re> 3
NW L
<re >
? er lake

il p
n> Cl
Crq ^N £ *re
S 22 5 ^
PN P
ii ni _{re 03} p-!> GN
re> Si 3 Cl,,,

> 3 2
N re £
gl ^ THE
2-9 ' from>
P He
from iŦŦ
rí u • mŋ>
>
> <
NO 3 O "
N
3 3

> 3

sr

- g 8 p ^ it 3 "re
O Crt _

3-2 p
p -
CRQ
WOMAN
CRQ
HE:
TIN
? T "Crq O:"
o: n>
m>
Ŧ
N re
nvl "
SV
- 3
CRQ

i "
3 ^
re p
v> n
S *
3 CRQ
from
N

N S.
He the
§ §
refT
from>
3

" He

re ^ Ŧ
Ŧ
mvfv

re <
o 3

^ ^ Crq a>
p rt ^

g l

frO-
IS 3

c L,«

He_ n >> pt

3 p.
rT * rT 4
fV O: P
rt

3!
* 3
from> V>
3 HE

I "
3 a n> .
him
it rt
CFI

3 3 0
sr
p >> <
from>
tendon' Crq N
rT * from
BEAT rt rt
n> V
m from>
PR CRQ
from>

<
n >> 3
rt from
n> fr
HE) 3
M
n> re> 13
UQ

V
N
n> H>
rT * Third
3 ION
N
n >> PC
c /> HE)
rt 0
p-

fV O "
I "
3

K>
Ey ^ £

Sí S
7r N

SS 'P-

oo oo oo vo
I
G G \ t
2011 people counting (%)

Value is the area of higher education counting it down

2016 microcensivity (%)

oo oo oo vo
gr
WOMAN:
OJ CT VO O
Value is the area of higher education counting it down

WOMAN
3
2011-2016change: E / C

PÉTER NAGY, TIBOR: THE EDUCATIONAL DISEASES ...

THE	original needle		
	B	C	D
He did not complete the first year of primary school	78 240	7.9	
He graduated from primary school without any professional qualifications	261,295	26.3	92.2

He graduated from primary school before 1961 apprenticeship school, or a vocational school qualification obtained before 1976;	21,421	2.2	65.9
Secondary school grade higher than upper secondary level, or a secondary school leaving certificate, or a 1961-2000 graduate certificate, as well as a degree obtained in 1976 or later without a school diploma	52,689	5.3	63.7
Graduated from the 1961-2000 Vocational School Level by Obtaining a Craft Certificate	151 003	15.2	58.4
Graduated from 1976 or later to a secondary vocational school level with a degree, qualification, qualification	29 235	2.9	43.2
High school grade general graduation or similar high school final exam without taking part in secondary or higher vocational training	174,454	17.6	40.3
High school grade general maturity or similar high school by attending secondary education, but obtainable without a diploma	18,699	1.9	22.7
High school grade general graduation or similar high school final exam with a diploma in secondary vocational education	30,086	3.0	20.8
High school grade general maturity or similar high school by attending higher education, but obtainable without a diploma	4,907	0.5	17.8
High school grade general graduation or similar high school final exam with a diploma in higher education	3,819	0.4	17.3
University, College, etc. grade university, college, etc. without a diploma	23,805	2.4	16.9
College etc. grade college etc. diploma	85,536	8.6	14.5
University degree with a university degree	53,798	5.4	5.9
Graduate, PhD, DLA without diploma	3,051	0.3	0.5
Graduate, PhD, DLA degree with diploma	1,562	0.2	0.2
All	993,600		

In the publications of the Hungarian Central Statistical Office, school grades such as school sociologists, for example, are so different. the high school and the secondary school, the college and the one However, these categories can be created from the detailed breakdown available in the original repository. (Other specific qualification can be seen in *Table 2*, cohorts defined in Part baccalaureate training are not taxable. - *Fe cf. Hérvári 2013* - partly relevant to university-based PhD training. The latter, however, means that only PhDs acquired after 1993 appear

here, the previous degrees are not. [\[2\]](#)) In the original repository, a separate variable also indicates the number of school years completed, which is primarily a primary school It can also be used to document the phenomenon of leaving secondary school and tertiary education. The classification of the last level of education in the special system allows the lower level higher and higher prestige professions or diplomas. (I mean, if we have data on the prestige of professions and occupations - *Bukodi-Falussy 1998* - from another data source.)

There is also data on the status of "employment" even if it is a child, in their case there are separate nurseries, kindergartens, daytime students. full-time, part-time, in addition to work. These data can be found both in the census and in the microcensor repository. (The census There is also information on whether the highest level of education has been achieved in daytime, correspondence or evening classes, and what type of school the student is currently studying. The last 2011 data can not be directly

compared to the 2016 status, so their time series analysis should only be done if the pre- The subject of the study would be the exploration of the processes of the decade that started in 2001, starting from a census point of view. Of course, in the next Balance Sheet, the data of the next census - *Biró 2013* - these data will be included in the time series analysis of the 2010 decade.)

The difference in the odds of those who perform in 2011 and 2016

Our study is *not*, of course, to prove how educated it is inequality in Hungarian society, but not even to show it how the existing educational inequalities cause further inequality in their environment, ie in settlements affected by inequality or in families. - *lőtlenségeket*. Many other studies have confirmed this inequality since the 1960s. Now, we want to show that, unlike many ways of interpreting it and, above all, with the provision of *school data under school administration, changes in educational* inequalities based on the provision of data to the public, even at two relatively close times, accurately reflect the processes of the given period. We compare the 2011 and 2016 states *to* measure the impact of our 5-year labor policy, social policy, education policy, and development policy in the dual government cycle. The first option is to have a census (or a ten percent sample of it that fully trusts with a number of millions of cases such as the data of the 19 or 24 year olds in the microcentre of 2016 (with more than eight hundred thousand cases), and we examine this data. the depth of your schooling, your professional qualifications, or the number of their employees, their time spent on work, and compare it with the average occupational status of the same group of schoolchildren aged 5-15 years.

Most of the 19 or 24 year olds have *just finished* school, have no significant work experience, and no performance at all. Their location in the labor market for *both dates* clearly shows how much education is worth at the moment (*Blaskó 2008*), ie the social processes that took place between 2011 and 2016 have made *the* youth repository relatively worse or improved. position.

Social position of schoolchildren in 2011 and 2016

Of course, the educational sociologist is not primarily the benefit of educational qualifications but is concerned with the social position of young people in each type of school. In this case, not the filtering of the population aged 19 and 24 It is necessary to filter out the population of 13, 17 or 21 years, and to determine with them the number of students, and who of them is the social status of (non-learner) students. (As is the case for all 13-year-old students, the data on how many grades have been completed.) The census and the microcentric personal database for social status allows for example the settlement definition and the fact that it is different from its place of residence. whether it is a flood. The many features of the settlement, its status in the administrative system, its size, the proportion of educated people living there and the city of school Based on the nature and infrastructure of [3], it can be argued that these disadvantages / benefits of the settlement help or hinder the inclusion of the 13, 17, and 21-year-old "student population" and increase the risk of 13 or 17 year olds. a person who is a student, but the number of completed classes is less than that of his peers. and, if so, what, since there are different chances for graduates in postgraduate education after different vocational training institutions with different profiles, and the professional profile of secondary vocational schools has a strong impact on whether their graduates appear in higher education. Of course, it is *not simply a settlement for* this topic *the difference in the benefits of different groups or qualifications is the question of how these differences have evolved, increased or decreased between 2011 and 2016* .

At the same time, urban inequalities obscure the fact that you are a disadvantaged one How much better are those in the neighborhood and how much better is the urban disadvantage (and if so, how much) compared to the urban and metropolitan students in a similar situation? kids. The research room conditions are an opportunity to trust *linking* the census housing repository and the personal repository . The data available on the quality, size and comfort level of the dwelling adequately reflect the population of the population, in particular how the housing condition of the population surveyed is situated relative to the average housing conditions and housing conditions of the population living in the given settlement - as the apartment is the most prominent in most families. - more serious property.

The social position of the parents of the schoolchildren in 2011 and 2016

However, the interest of a sociologist in education has traditionally been extended to parents it is not yours at first allowed. It is obvious, however, the possibility of linking the personal and family databases of the census and the microcensor, so that we can obtain information about the social status of the family of the observed children. The "family" database is *csa* In addition to the size of the crate, it also contains data on the educational attainment of the head of the family and his partner / spouse. With this method, it is now

possible to examine whether the population aged 13 or 17 is the same what kind of educated families did they come from. Unfortunately, however, the family database contains educational data on the education of the head of the family (and his companion), in which the secondary school and high school graduation and college and university qualifications do not separate - thus follows the published data of the census, which traditionally considers it sufficient if in terms of the upper part of society, only the "graduate" - "graduate" categories can be presented. At the same time, the mass education of secondary education, and then of higher education, makes it clear that there are great differences between the school chances of the children of the parents of the secondary school and the secondary school. [4] Similar differences can be assumed between the college-post-graduate and post-graduate education opportunities of children with college or university graduates. Only so much so that the secondary school and college graduates had a chance of further education. Parents of children with parents are closer to each other than the children of college and university parents. (It would be useful to distinguish between the university and post-graduate chances of children in elite groups within university graduates, such as legal or medical doctors, scientific researchers, but the family repository does not provide data because it does not disclose the occupation of the head of the family.)

Nevertheless, we have the opportunity to do so, on the basis of the census and the microcensor. However, we do not have to use the "family" database for this.

Let's ask how the 13-year-old age is affected (ie 7th grade) less than school status of the head of the family!

If we assign each 13 year old person from the same serial database deep into the same address of the same family with the same serial number, whose family status is the head of the family, then we can hit more birds with one stroke. We have full-featured educational data for the head of the family to separate for example the influence of high school graduates with vocational secondary and high school education.

We can also find that all the additional data that is family data not found in the base, but can be found in the ranks, from now on to the head of the family, the examined child mek for carrying on even exist, how they interact. For example, the fact that the head of the family and his partner have been living in a cohabiting or spouse relationship makes it possible to separate the children who live in a family where the spouses and partners are not the same as those of the child.

The data repository thus transformed into a very precise definition of the head of the family's professional skills, work-related unemployment and occupation; together with the case, how many subordinates have the head of the family, to work for a different settlement than where he lives, and how much time he spends on this trip. These variables are not one they are hierarchically linked to the schooling of the person examined as a child, their school success, but also in combinations that can be expressed as status consistency (Lakatos 2016; Nagy 2010) : to what extent does the head of school's education (or its specialization) differ from the value of his occupational group, the nation normal or according to a nomenclature.

Within distinguish them live in Budapest and towns (ie an average of advantaged) population who were born abroad or villages, or even separated from those who were born and have lived in their place of residence reported in other cities, examples for example, because they went to high schools and universities in rural towns before they arrived in Budapest or other big cities. The overwhelming majority of the so-called sensitive issues were also filled by respondents in the census and microcensors, so it is possible to examine the impact of the nationality and mother tongue of the head of the family (and its specific type) on the child's participation in school.

For small children it can be a strong influence that a parent will be just school (eg. Higher education) and is head of the family to their student status.

Here, it is possible to examine the chances of the child's schoolchildren in the priority elite groups as well, [5] lawyers, doctors / chief physicians, based on a combination of university degree and specialist system, occupation and number of employees [6] , big contractors [7] , scientific researchers can be separated from family heads. (Historical experience shows that the family head's denomination is a major disadvantage or a benefit-generating factor, [8] or lack of it - but I would only study this at the 2011 census given that this issue was omitted from the 2016 micro-censorship.)

Missing - unlike many foreign census practices [9] - data on wealth and income. Of course, we can also use the people here - cached home database. Characterization of property can be facilitated by determining the estimated average sales value of the homes under investigation on the basis of real estate statistics, or if, for example, the real estate turnover is estimated. from a database based on the TÁRKI omnibus aggregations presented in a previous study [10] - we put that particular socket in the given age group, typical income in a given region, or at least in the income third, fifth. Within a few months, an additional one-fifth of the microcensor will be available, [11] also contains data on the income and wealth of the head of the family and the family.

Impact of additional family members on schooling

However, not only the data of the head of the family can be attached to the observed minor but *also the data of any other person in the family or a household live*. And here it is not only the influence of the head of the family, which most school sociological questionnaires know, since it became clear that the mother's educational status is more determinant than that of her father (Andor-Liskó 1999). By linking up the data of family members and household members, we can detect eg the effect of the older brother, who is a parent on the way to school, the unmarried aunt of a grandparent living together with a schooled or higher status, who can explain the difference between the success of the children of the same-married couples in school. (Of course, it is a natural barrier to investigating this effect that we *do not receive data from the student under study* to see if he has an educated older brother, [12] but only a person living in an apartment with him "we do." It is only possible to compare the chances of having a child in a school with a small age difference between children. Within a few months, an additional one-fifth of the microcensor will be available, which now contains a direct question about the education of the parents of the interviewed person.

So far, in the "research plan", we have found that carrying out these analyzes is not an *Educatio* - study, but would go beyond the scope of a monograph. So, we just want to point out that, despite *all the research funding and administrative barriers that will roll to interested social scientists in 2010*, [13] *There is an incredibly wide range of data available to judge the social background of children and pupils*, without the distorting factors that are related to the conditions of school data provision. And these data are available on a time basis *without exception* - since these counts can be derived from the 2001 and 2011 censuses for the parents of the specified age population - and with some data, of course, not counting, only with settlement accuracy - all this can be determined also from the 2016 microcensor, which also allows for a very detailed analysis.

Taking into account the limitations of the scope of the study, I will attempt to present some basic inequalities below.

Inequality among infants

It is worth mentioning a single inequality signal for the population being born Here's how it is about *a child born in a truncated family* . One of the most important statistical indicators of the family's tragedy is that the head of the family grows.

Table 3: Born in 2016 according to the 2016 microcensor

Education of the head of the family	Family heads out	distribution by educational level	She grows from the family heads	Distribution of female family heads by education	Representation
0-7. year	97	1.9	13.4	2.8	1.5
8th grade	1036	19.8	15.7	35.1	1.8
Vocational school	1412	27.0	5.2	15.7	0.6
Secondary School	569	10.9	8.1	9.9	0.9
high school	954	18.3	7.9	16.2	0.9
College	584	11.2	10.1	12.7	1.1
University	568	10.9	6.2	7.5	0.7
All	5220	100.0	8.9	100.0	1.0

Although the female emancipation, the conscious single *childhood* of the women, and of course the *political correctness*, canceled the historical concept of *maternity* , but in a statistical sense it is a disadvantage for children who do not have a

father at birth. It can be seen that in the lowest education of the society with the lowest level of education, it is more likely that the child is born without a father. In the upper part of society, this probability increases among college graduates. The reason for this is - hypothetically - the very high college rate of young women and the related marital market situation as well as single women present being in those occupations - eg. in education or health care - which assumes a rather unacceptable childbirth.

As we move away from the child's birth, [14] Of course, it is growing the fact that the head of the family - that is, the father still present at the birth of the child - is already out of the family. In 2016, the number of children born in 2016 is only 8.8%, compared to 10.3 in 2014, to 13.2% for those born in 2012.

Since 2011, the schooling of parents of infants has shifted significantly downwards, with the share of university graduates accounting for 91% of the 2011 level, the college end to 86% of that level. This decrease is mainly attributable to the proportion of eight primary school graduates and to other less educated groups increased rate of increase. The explanation for this is probably the graduate - emigration and working abroad, which is directed to Britain and some other Western European countries.

Inequality among people in the crèche

In 2016, 68.6% of the population born in 2016 was *neither in the nursery nor in the nursery* *The proportion of non- dads* . This ratio is reduced when it comes to uneducated family heads we are moving towards collage, but the relationship is not as clear as it is expected we could. The values of high school graduates with vocational secondary education and high school are very close to each other, and the rate of absenteeism for university graduates is higher than for college graduates. The latter factor implies that in the case of young children, in the lower half of society - between the vocational trainer and the less educated - there is a displacement; - stay with the child. (A secondary school education of family information and should be further broken down in order to lower prestige, more educated and holding középrétege of families typical of the world of skilled workers Separation.) The kindergarten and nursery presents different financing and access level that is in absolutely debut resolvers children *more proportion of nursery schoolchildren (and not nurseries), the lower the educational status of the parent*. This also drops the situation of secondary school pupils with vocational secondary and high school education at the other endpoint: graduates of vocational secondary schools travel to their kindergarten at a rate of 1.62 times as high as a grammar school for those without a contribution fee. the difference is 7.44 times.

A 2016-os szint a 2011-eshez képest mintegy 5%-os javulást mutat. *Az átlagnál lényesen jobban javultak* - 9, illetve 15%-kal - *az egyetemi és főiskolai végzettségű családfelek gyerekeinek esélyei*. Jelentős változás, hogy 2011-ben még senki nem járt óvodába a két évvel korábban születettek közül, de a szabályozás változása (az óvodai minicsoportok létrehozása) 2016-ra már lehetővé tette ezt.

4. táblázat: A 2014-ben született gyermekek óvodába és bölcsődébe járása 2016-ban

A családfele iskolai végzettsége	Egyik sem	Bölcsődés	Óvodás	N
0-7. évfolyam	85,6	7,5	6,9	160
8. évfolyam	82,6	9,8	7,6	1463
Szakközépiskola	71,0	21,4	7,6	2098
Szakközépiskola	63,7	28,6	7,6	667
Gimnázium	63,1	31,7	5,2	1228
Főiskola	55,1	38,2	6,7	780
Egyetem	58,6	36,9	4,5	748
Összesen	68,6	24,6	6,8	7144

Egyenlőtlenség az óvodás korúak körében

Az óvodáztatás majdnem teljes körű, de a csekély mértékű kimaradás társadalmilag most is szisztematikus.

Az iskolázatlanoktól az iskolázottak felé egyértelműen csökken az óvodáztatásból ki- záródottak aránya. Azzal a nem lényegtelen kivétellel, hogy az egyetemi diplomások in-

5. táblázat: A 2012-ben születettek a 2016-os mikrocenzus szerint

A családfele iskolai végzettsége	Egyik sem	Bölcsődés	Óvodás	N
----------------------------------	-----------	-----------	--------	---

0-7. évfolyam	3,3	0,0	96,7	90
8. évfolyam	2,7	0,0	97,3	1316
Szakmunkásképző	1,9	0,2	97,9	1958
Szakközépiskola	1,6	0,0	98,4	633
Gimnázium	1,2	0,1	98,7	1314
Főiskola	1,0	0,3	98,6	874
Egyetem	2,3	0,2	97,5	831
Összesen	1,9	0,1	98,0	7076

kább élnek a gyerek otthon tartásának (az ő kapcsolati tőkéjünkkel könnyebben elérhető) lehetőségével. A gyerek lassabb érését elfogadó - vagy azt feltételező, vagy az ezzel kapcsolatos intézményi ellenállást leküzdő (vö. *Berényi 2008*) - értelmiségi attitűd látszik abból, hogy a még négyévesen is bölcsődébe járók leginkább iskolázott csoportok gyermekeiként bukkannak fel, ha kicsiny számban is. Az óvodáztatás arányai 2011-hez képest kétségtelenül javultak.

Az általános iskolában felhalmozódó egyenlőtlenségek

A kisiskoláskor kezdetén az iskoláztatási egyenlőtlenségek értelmezése nem könnyű, hiszen gyakran épp az iskolázottabb csoportok ambicionálják, hogy gyermekük csak egy évvel később kerüljön iskolába. Azt viszont nyilvánvalóan senki nem ambicionálja, hogy gyermeke se iskolába, se óvodába ne járjon. A 2011-ben megfigyelt 2005-ös születésűek 0,47%-ának mégis ez volt a sorsa, ami 2016-ra (a 2010-es születésűekre vizsgálva) 0,55%-ra növekedett. A teljes kiszorultság 2016-ban 0,86 és 0,25% között mozog, nem szigorúan, de követve a családfők iskolázottságának erőssorrendjét. A teljes kiszorultság növekedése 2011 és 2016 között az átlagos 1,2-szeresnél lényegesen nagyobb - 1,9-szeres - a nyolc általános iskolát végzett csoportban. Ezek azonban kis számok. Jellegzetesebb viszont, hogy néhány év alatt mekkora lemaradás halmozódik fel az elvégzett általános iskolai osztályszám tekintetében.

Táblázatunkban a 2000-ben született gyerekek 2011-es, és a 2005-ben született gyerekek 2016-os iskolázottsága látható. Az ilyen korú gyerekeknek - belekalkulálva azt a tényt is, hogy az év késői hónapjaiban születettek később iskoláztatnak be - a megfigyelési években 4-5 iskolai osztályt kellett befejezniük.

Ezt a szintet mindkét megfigyelési időpontban 89%-uk éri el. Az F oszlopban látható, hogy a családfő iskolai végzettségének növekedésével folyamatosan nő azok aránya, akik ténylegesen abszolválják is ezt. A legiskolázatlanabb csoportban több mint harmaduk nem teljesíti ezt a szintet, a legiskolázottabbak körében viszont kevesebb mint egyhuszaduk az, aki nem jutott el idáig. 2011 és 2016 között a legalsó csoport helyzete javulni látszik, a legfelsőé változatlan marad. A natalitási adatokból [15] egyértelmű, hogy

6. táblázat: A 2000-ben, illetve 2005-ben született gyerekek iskolai végzettsége 2011-ben, illetve 2016-ban

s i	t								
	gn fio			Mid			THE		
	'3	e e f d e g	y á t & ^	y á t y á t	y á t y á t	y á t			
	the z	A család iskolai végzet	0 & z z	§ § 0 & s g -0 & z z	8 S	0 & s g			
	vy		1 ^	og m >	1 eg 0	og m >			
			0 ">						
THE	B	C	D	E	F	G	H	I	
2011	2000	Kevesebb mint nyolc o.	8,4	28,4	63,2	3,64	3,32	0,71	
2011	2000	Nyolc osztály	5,1	15,3	79,6	2,20	1,78	0,89	
2011	2000	Szakmunkásképző	1,7	7,4	90,9	0,73	0,87	1,02	
2011	2000	Szakközépiskola	0,5	4,0	95,5	0,22	0,47	1,07	
2011	2000	Gimnázium	0,9	6,1	93,1	0,39	0,71	1,04	
2011	2000	Főiskola	1,3	4,8	93,9	0,58	0,56	1,05	
2011	2000	Egyetem	1,4	2,6	96,0	0,62	0,30	1,08	
2011	2000	Összesen	2,3	8,6	89,1	1,00	1,00	1,00	
2016	2005	Kevesebb mint nyolc o.	7,0	25,0	68,0	4,33	2,67	0,76	
2016	2005	Nyolc osztály	3,6	17,4	79,1	2,21	1,85	0,89	

2016	2005	Szakközépiskola	1,5	9,2	89,3	0,92	0,98	1,00
2016	2005	Gimnázium	0,2	6,2	93,6	0,14	0,66	1,05
2016	2005	Főiskola	0,8	5,6	93,6	0,52	0,59	1,05
2016	2005	Egyetem	0,4	5,7	93,9	0,23	0,61	1,06
2016	2005	Összesen	0,7	3,9	95,4	0,42	0,42	1,07
2016	2005	Összesen	1,6	9,4	89,0	1,00	1,00	1,00

a felsőfokú végzettségűek gyerekei lényegében ugyanolyan valószínűséggel születnek év- vesztést okozó hónapokban, mint az alacsonyabb iskolázottságúak gyerekei. A 4. vagy 5. osztályt végzett állapotot tekintve mégis szisztematikus az összefüggés: *minél feljebb haladunk az iskolázottsági ranglétrán, a gyerekek annál nagyobb része abszolválta az 5. osztályt - a legalsó és legfelső csoport között kétszeres a különbség.*

A leggyengébben teljesítő csoportba - azaz a 0-2 osztályt végzetek közé 2011-ben még 8,4% tartozott, 2016-ban már csak 7%. Látszólag itt is javulás következett be - csak hogy a társadalom másik végpontján a javulás sokkal gyorsabb, az ilyen mértékben lemaradó értelmiségi gyerekek aránya felére csökken. Mi több, a teljes - vizsgált kohorszhoz tartozó - népességben is nagyobb mértékben csökken a pusztán 0-2 osztályt végzetek aránya. Mindez összességében azt jelenti, hogy *a legalsó csoportba tartozók az átlaghoz képest 2011-ben 3,6-szeres hátrányban vannak, ez a hátrány 2016-ra 4,3-szeresre nő.* A nyolc osztályt végzett családfők gyerekeinek a hátránya változatlan marad, az ennél iskolázottabbaké javul kissé.

A vizsgált korszakban tehát az iskolázottsági lemaradás - a királyi úthoz képest - csökkent kissé, de a társadalmon belül a különbség növekszik.

A területi hátrány és az iskolázottsági hátrány

7. táblázat: Területi és iskolázottsági hátrány 2011-ben és 2016-ban

Település group

1996-ban születettek 2011-ben 2001-ben születettek 2016-ban

e d k

d a m a a rh He <	Nyolc osztály	1233	30,3		1084	29,7	
	Szakmunkás képző	1620	10,9		1231	11,8	
	Szakközépiskola	128	3,1		86	4,7	
	Gimnázium	433	6,2		350	8,0	
	Főiskola	120	5,8		104	12,5	
	Egyetem	43	2,3		40	2,5	
	Összesen	3815	18,9		3047	19,2	
	Kevesebb mint nyolc osztály	44	54,5		23	47,8	
d a m a a r h , ö z é ö	Nyolc osztály	472	27,3		337	27,6	
	Szakmunkás képző	1185	10,9		1051	10,7	
	Szakközépiskola	192	3,1		130	7,7	
	Gimnázium	735	6,9		601	8,2	
	Főiskola	283	4,6		220	2,7	
	Egyetem	194	1,5		114	4,4	
	Összesen	3105	11,4		2476	11,6	
	Kevesebb mint nyolc osztály	19	63,2	0,88	4	100,0	0,47 0,53
d a m a a r h , ö e F	Nyolc osztály	257	31,5	0,96	143	28,0	1,06 1,10
	Szakmunkás képző	728	13,6	0,80	501	11,8	1,00 1,25
	Szakközépiskola	211	5,2	0,60	141	7,8	0,60 0,99
	Gimnázium	687	8,4	0,74	571	7,9	1,02 1,37
	Főiskola	403	5,5	1,07	387	8,3	1,51 1,41
	Egyetem	509	6,5	0,36	429	7,7	0,33 0,91
	Összesen	2814	11,2	1,68	2176	10,3	1,86 1,11

rá k e tt z Ah h

rá k e tt z A hh

Ö

Magyarország valamennyi önkormányzatához (Budapest esetében tehát külön-külön a kerületekhez) hozzárendeltünk egy-egy számot, mely azt mutatja, hogy - a családfők iskolai végzettségét 9 fokú skálára osztva a gimnázium és szakközépiskola, illetve a fő iskolai és egyetemi végzettség között csak fél értéket engedve - átlagosan milyen iskolai végzettségű családfővel rendelkezik a terület. Annak ellenére, hogy az iskolázottság nem lineáris, hanem ordinális változó, ezek a számok elég biztosan jelzik, hogy iskolázottsági szempontból az egyes területek mennyire fejlettek.

Az így kapott számok alapján a hazai népességet háromfelé vágtuk, hogy megkülönböztessük az átlagosnál rosszabb, átlagos és átlag feletti iskolázottságú településeket. Az így kapott sokdimenziós táblázatból közlünk itt egy részletet. Az ország iskolázottsági szempontból gyengébben álló harmadában több gyerek nő fel. Miközben ugyanis a teljes lakosság szempontjából 33-33%-os arányban

soroltuk háromfelé az önkormányzatokat, addig a megfigyelt 15 éves korú népesség közel negyven százaléka él az alsó területi harmadban, és kevesebb mint harminc százaléka a legelőnyösebb zónában. Ilyen rövid idő távon is érvényesül, hogy ez a területi egyenlőtlenség növekszik, ugyanis az alsó zónában 2011-ben 39,2%, 2016-ban már 39,6% lakott. 2011-ben a legelőnyösebb helyzetű területen a 15 éveseknek 11%-a, a leghátrányosabb területen 19%-a nem végezte el a nyolcadik osztályt. Öt év alatt ez a hátrányos helyzetű harmadban romlik, az előnyös helyzetűben javul, így a különbség növekszik: *a hátrányos helyzetű települések 2016-ban 1,1-szer nagyobb hátrányban vannak, mint 2011-ben.*

Zárómegjegyzés

A 2010-es évek oktatáspolitikáját mértékadó elemzések szerint a forráskivonás határozza meg, melyhez „a munkaalapú társadalom” és az „indokolatlan és káros túlképzés” ideológiája társul. Ennek jegyében került sor egyfelől a felsőoktatásba vezető út szűkítésére, másfelől a tankötelezettség leszállítására. Ha tanulmányunkban azokat az életkori csoportokat mutattuk volna be részletesen, melyeket ez nyilvánvalóan érint, tehát pl. a 17 vagy 19 éveseket, akkor azt mondhatnánk: a statisztikában csupán az ismert és oktatáspolitikailag felvállalt folyamatok tükröződnek. Azonban *nem ezt tettük*, hanem az alacsonyabb évfázisokat vizsgáltuk. Akikkel kapcsolatban ilyen deklarált szándék nincs. *Mégis ezekből az adatokból az tükröződik, hogy az öt év folyamatai azt eredményezték, hogy a szülőiskolázottsági és területi hátrányok ezekben az alsó évfolyamokban növekedtek:*

First *A csecsemők szüleinek iskolai végzettsége 2011 óta érzékelhetően lefelé tolódott el.*

Second *A bölcsődehez való hozzáférés 2016-os szintje a 2011-eshez képest némi javulást mutat. Az átlagnál lényegesen jobban javultak az egyetemi és főiskolai végzettségű családfelek gyerekeinek esélyei.*

Third *Az óvodáztatás arányai 2011-hez képest kétszertelenül javultak.*

4th *Az általános iskolai előrehaladásnál a nyolc osztálynál kevesebbet végzett szülők gyermekei az átlaghoz képest 2011-ben 3,6-szeres hátrányban vannak, ez a hátrány 2016-ra 4,3-szeresre nőtt. A nyolc osztályt végzett családfelek gyermekeinek a hátránya változatlan marad, az ennél iskolázottabbaké javul kissé.*

5th *Az általános iskolai előrehaladásnál a hátrányos helyzetű települések lakosai 2016-ban 1,1-szer nagyobb hátrányban vannak, mint 2011-ben.*

További elemzések deríthetik ki, hogy ez az iskolázottsági esélykülönbség-növekedés egyszerű tükrö-e az alsó és felső csoportok közötti jövedelmi különbségek növekedésének, vagy önálló, ezektől független tényező.

LITERATURE

ANDOR M. & LISKÓ I. (1999) A szülők iskolai végzettsége. In: ANDOR M. & LISKÓ I. *Iskola választás és mobilitás*. Budapest, Iskolakultúra.

BERÉNYI E. (2008) Szabadon választott gyakorlatok? Differenciálódás, sikerek és kudarcok az általános iskolába kerülés során. In: BERÉNYI E., BERKOVITS B. & ERŐSS G.: *Iskola rend - Kiváltság és különbségtétel a közoktatásban*. Budapest, Gondolat. pp. 187-217.

BIRÓ ZS. H. (2013) Kerekasztal-beszélgetés a népszámlálásról. Résztvevők: Harcsa István és Kovács Marcell statisztikusok, Jóri András adatvédelemmel foglalkozó jogász-ügyvéd és Tardos Róbert szociológus. *Educatio*, Vol. 22. No. 4. pp. 555-566.

BLASKÓ ZS. (2008) Társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése a munkapiacra. *Század vége*, Üf. Vol. 49. No. 3. pp. 95-126.

BUKODI E. & FALUSSY B. (1998) *Társadalomstatistikai adatgyűjtemények: Időmérés, rétegződés és mobilitás, foglalkozások presztízse*. Budapest, KSH.

CSÁKÓ M. (2002) és a doktor úr gyereke? *Educatio*, Vol. 11. No. 2. pp. 211-226.

CSERES-GERGELY ZS. (2004) Mobilitás és iskolázottság Magyarországon a 2000-es évek elején. *Munkaerőpiaci Tükör*, pp. 126-130.

FEHÉRVÁRI A. (2013) Szakiskolások rekrutációja. *Educatio*, Vol. 22. No. 4. pp. 516-528.

FORRAY RK & HÍVES T. (2013) Az iskolázottság térszerkezete, 2011. *Educatio*, Vol. 22. No. 4. pp. 493-504.

FÖLDVÁRI P. & BAS VAN LEEUWEN (2008) A magyar lakosság átlagos iskolázottságának becslése, 1920-2006. *Statisztikai Szemle*, Vol. 86. No. 10-11. pp. 995-1005.

HARCSA I. (1986) Társadalmi tagozódás, iskolai végzettség. In: VÁMOS D. (ed.) *Társadalmi rétegződés és iskolai végzettség*. Budapest, OKI Sokszt.

JEKELFALUSSY J. (1882) Magyarország műveltségi állapotai az 1880-ki népszámlálás szerint. *Budapesti Szemle*, Vol. 10. No. 72. pp. 366-377.

- KARÁDY V. (2012) *Allogén elitek a modern magyar nemzetállamban. Történelmi-szociológiai tanulmányok*. (Szociológiai dolgozatok 6.) Budapest, Wesley János Lelkészképző Főiskola.
- KOZMA T. (1987) Az iskolázottság területi egyenlőtlenségei Magyarországon. *Magyar Pedagógia*, Új f. Vol. 27. No. 1. pp. 37-46.
- LAKATOS M. (2016) Képzettségek és foglalkozások megfeleltethetősége. *Educatio*, Vol. 25. No. 1. pp. 70-99.
- LUKÁCS P. (1984) Az oktatásügy fejlesztésének középtávú tervezéséről. *Magyar Pedagógia*, Új f. Vol. 24. No. 4. pp. 373-389.
- NAGY B. (2013) Nemek iskolázottsága a 2011-es népszámlálás adatai tükrében. *Educatio*, Vol. 22. No. 4. pp. 505-515.
- NAGY PT (2004) A felsőoktatásba vezető út és az önszelekció. *Iskolakultúra*, Vol. 14. No. 9. pp. 57-71.
- NAGY PT (2006) Az egyháziak, az egyházak és az oktatás. In: MAJSAI T. (ed.) *Teológus és Lelkész Szak Vallásstanár Szak. Évkönyv I (2006/1) WJLF*. Budapest, Wesley János Kiadó. pp. 153-194.
- NAGY PT (2008) Az iskolai elitek és az iskolázott elitek kutatása. *Új Pedagógiai Szemle*, Vol. 14. No. 4. pp. 80-95.
- NAGY PT (2010) A felsőfokú végzettségűek státusz-inkonzisztenciája. *Educatio*, Vol. 19. No. 3. pp. 402-418.
- NAGY PT (2014) A felekezeti statisztika a népszámlálásban és a szociológiában. *Kisebbség kutatás*, Vol. 23. No. 3. pp. 7-35.
- POLÓNYI I. (2002) A népesség iskolázottsági jellemzői. In: POLÓNYI I.: *Az oktatás gazdaságtana*. Budapest, Osiris Kiadó. - http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/oktatás_gazdasagтана/ch03s04.html
- SÁSKA G. (2007) *Közműveltség és magántudás*. Felsőoktatási Kutatóintézet, Budapest, Új Mandátum.
- SEMJÉN A. (1986) Az iskolázottság területi alakulása. In: FORRAY RK & KOZMA T. (eds) *Területi kutatások az oktatásügyben: Oktatásközlő*. Budapest, Oktatókutató Intézet sokszorosító üzeme. pp. 139-218.

-
- [1] A tanulmány nulladik változatához Csákó Mihálytól, véglegesítéséhez Biró Zsuzsanna Hannától kaptam hasznos tanácsokat.
- [2] Legalábbis fokozatszerzési időpontként nem fordul elő 1993 előtti időpont. Természetesen, aki a válaszadók közül 1993 után elismertette kandidátusi fokozatát PhD-ként, és a kérdőíven az utóbbi dátumot tüntette fel, formálisan nem állított valótlanúságot, csak éppen iskolai útjától elszakította iskolai végzettségét.
- [3] Iskolavárosok tágabb csoport: amit a népszámlálásban szereplő általános iskolánál magasabb iskolai végzettségű tanulók iskolába járási helyként megemlítenek. Iskolavárosok szűkebb csoport: amit a népszámlálásban szereplő főiskolai-egyetemi hallgatók iskolába járási helyként megemlítenek.
- [4] Korábbi elemzésünk azt igazolta, hogy a szakközépiskolák legelőnyösebb státuszú ötödének tovább nem tanulási kockázata nagyobb, mint a gimnáziumok leghátrányosabb helyzetű ötödének tovább nem tanulási kockázata (Nagy 2004).
- [5] Ahogy azt - az 1998-ban érettségizettek adatbázisa alapján - Csákó (2002) teszi.
- [6] Azok az orvosok, akiknek a beosztottsága legalább 20.
- [7] Akik tulajdonosai a saját munkahelyüknek, és beosztottaik száma legalább 20.
- [8] Karády 2012 és egy saját kísérlet (Nagy 2006). Kb. 1950-ig igaz volt, hogy zömében a Rajnától keletre voltak csak népszámlálási adatok a felekezetekről, s 1990 után is csak ebben a régióban éledt fel ez a hagyomány. A 21. században alapvető változás, hogy az utóbbi népszámlálásokkal Nagy-Britannia és Ausztrália is csatlakozott a felekezeti hovatartozást megkérdezők csoportjához. Lásd: https://international.ipums.org/international-action/sample_details
- [9] <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.39.6539&rep=rep1&type=pdf> ; <https://www.ons.gov.uk/census/2011census/howweworked/howwepannedthe2011census/questionnairedevelopment/consideringtheincomequestion>
- [10] Nagy 2014: 25. lábjegyzet.
- [11] https://www.ksh.hu/mikrocensus2016/kerdoivek/kerdoiv_szubjektiv_jollet.pdf
- [12] Ilyen adatot kért pl. Csákó 1998-as felvételében, az egyetlen olyan szociológiai felvételben, amely az érettségiző fiatalok vonatkozásában teljes körűsége miatt összevethető a népszámlálási adatokkal.
- [13] Erről részletes vita zajlott a Sáska Géza 70. születésnapja tiszteletére rendezett konferencián Erőss Gábor előadása kapcsán: <https://archive.org/details/saska70>
- [14] Helytakarékossági okból azokat a táblákat nem közöljük, amelyből csak egy-egy adat megemlítése indokolt a szövegben. E táblákat is tanulmányozhatja az olvasó itt: http://nagypetertibor.uni.hu/t/educatio_tanulmany_2017_hattertablak.htm. A honlap megszűnése esetén a világháló egy másik pontján a „nagypetertibor.uni.hu” szóra rákeresve megtalálja annak biztonságát mentését.
- [15] A népszámlálásban a születés hónapja is benne van. Ebből látható, hogy a történelmileg társadalmi-csoport-specifikusan ingadozó natalitást teljesen felváltotta egy ettől független egyenletes eloszlás.